

Collectieplan Museum 't Oude Slot

2019 - 2023

Oktober 2018

1. Inleiding

Een museum is een permanente instelling, niet gericht op het behalen van winst, toegankelijk voor publiek, die ten dienste staat van de samenleving en haar ontwikkeling. Een museum verwerft, behoudt, onderzoekt, presenteert, documenteert en geeft bekendheid aan de materiële en immateriële getuigenissen van de mensen en zijn omgeving, voor doeleinden van studie, educatie en genoegen. (ICOM-definitie van een museum).

1.1 Missie

De missie van Museum 't Oude Slot is om de museale en culturele pleisterplaats voor Veldhoven en omgeving te willen zijn.

Museum 't Oude Slot is gehuisvest in een hoefijzervormige boerderij uit de eerste helft van de 19^e eeuw. Gebouwd op een deel van de fundamenten van een uit omstreeks 1550 stammende herenwoning met bouwhoeve, genaamd "Adeljk Huys" van Zeelst of "Slot Zeelst". Mogelijk was dit, door een gracht omgeven bouwwerk, zelfs de verblijfplaats van de heren van Zeelst, Veldhoven en Blaarthem. De boerderij is gerestaureerd in 1972-1974 en 2009. Vanaf 1967 is het Rijksmonument (beschreven als "boerderij van het Noord-Brabantse langgeveltype, uitzonderlijk doordat zij met de bijgebouwen een hof vormt met een poortopening onder het rieten dak tussen woonhuis en schuur") in gebruik als cultuurhistorisch museum.

Verder draagt het museum zorg voor de inrichting van exposities op het gebied van hedendaagse kunst in De Verdieping, een ruimte gesitueerd in het gemeentehuis van Veldhoven en ingeklemd tussen de bibliotheek en theater De Schalm.

Museum 't Oude Slot verzamelde niet actief en er is niet eerder een beschreven visie over verzamelen en ontzamen van de collecties vastgelegd in een collectieplan. Een dergelijk plan is een voorwaarde voor opname in het museumregister, een officiële status die het museum uiterlijk in 2019 wil bereiken.

1.2 Positionering

Museum 't Oude Slot startte in 1967 als gemeentemuseum van Veldhoven. In 1998 werd het museum verzelfstandigd en ging het beheer over naar Stichting Museum 't Oude Slot. Deze stichting heeft onder andere als doel het "bijeengbrengen, beheren, conserveren en exposeren van historische voorwerpen, waarbij de nadruk ligt op voorwerpen uit de regio De Kempen, alsmede het bijeengbrengen, beheren, conserveren en exposeren van werken op

het gebied van de beeldende kunsten.”¹ Dit doel tracht de stichting te bereiken door, onder andere, “het bijeen brengen van een eigen collectie van historische voorwerpen en voorwerpen van beeldende kunst.”²

Vanaf 1991 beschikt het museum over de bruikleencollectie van de Collectie Maas-Rooijackers, bestaande uit landbouwwerktuigen en voorwerpen uit het dagelijks leven in de Kempen van de afgelopen twee eeuwen. Een bijzondere deelcollectie volksprenten uit de 17^e tot en met begin 20^e eeuw, maakt ook onderdeel uit van de in bruikleen gegeven collectie Maas-Rooijackers. Verder is er nog een bescheiden collectie archeologische voorwerpen, verbonden met de geschiedenis van het museum.

Het museum beschikt over een kleine professionele staf (2,2 fte), bestaande uit een directeur, conservator, museumbeheerder, administratief- en communicatief medewerker. Daarnaast zijn er nog ruim 20 vrijwilligers voor het museum actief.

Binnen de gemeente Veldhoven werkt het museum intensief samen met de plaatselijke culturele instellingen: theater de Schalm, muziekschool Art4U en de bibliotheek. Verder zijn collegiale contacten met onder andere Eindhoven Museum; Museum de Vier Quartieren in Eersel; het Steendrukmuseum in Valkenswaard en andere Brabantse (streek)musea. Daarnaast zijn Erfgoed Brabant en het Erfgoedhuis Eindhoven belangrijke partners.

2.1 Collectiebeschrijving

2.1.1 beknopte collectiegeschiedenis

In de bestaansperiode tot en met begin jaren '90 was het vooral de locatie die het bezoek trok. Daarnaast werden er diverse kleine exposities georganiseerd, altijd bescheiden van opzet, met onder andere archeologische vondsten en gebruiksvoorwerpen uit de Kempen.

Vanaf 1992 beschikt Museum 't Oude Slot over een langdurig bruikleen van de collectie Maas-Rooijackers. Deze collectie is ontstaan vanaf 1964 toen Kees Maas (Vught 1918 – Eindhoven 1992), een priester van het bisdom 's-Hertogenbosch, een begin maakte met het verzamelen van Oost-Brabantse materiële volkscultuur, bestaande uit gebruiksvoorwerpen en werktuigen uit de Meijerij en Kempen. In 1975 kreeg hij hierbij hulp van Gerard Rooijackers (1962), die hiervan zijn studie van de volkscultuur maakte, die leidde tot zijn academische professie. Er werd in de jaren veel achtergrondkennis en documentatie aan de verzameling toegevoegd. Bovendien werd de verzameling door Rooijackers verder voortgezet met een collectie volksprenten.

In 1991 werd de collectie Maas-Rooijackers, ondergebracht in een gelijknamige stichting, in bruikleen gegeven aan de gemeente Veldhoven en ondergebracht in Museum 't Oude Slot, toen nog gemeentelijk museum. In 1994 brak er brand uit in een gebouw, waar een depot van het museum was gevestigd, waardoor een groot deel van de collectie verloren ging.

¹ Statuten Stichting Museum 't Oude Slot, 1998

² Statuten Stichting Museum 't Oude Slot, 1998

Na de verzelfstandiging van het museum, werd in 2000 een nieuwe, langdurige bruikleenovereenkomst gesloten met stichting Museum 't Oude Slot. De overeenkomst werd afgesloten voor een periode van 25 jaar, dit met het oog op de ambities van het museum om officieel te worden geregistreerd in het museumregister. Deze registratie vereist immers een collectie in eigendom of langdurig bruikleen.

Helaas werd de voorlopige museumstatus in 2006 verloren. Redenen hiervoor waren onder meer dat de renovatie van het dak en de verbetering van de depots aan de Berkt en De Roskam niet binnen de gestelde tijd gehaald konden worden.

In 2008 werd de collectie volksprenten uit de collectie Maas-Rooijakkers aangekocht door het museum, met een subsidie van gemeente Veldhoven van 150.000 euro. De gemeente acht "het behoud van de prentencollectie voor het museum en voor Veldhoven van groot belang"³. In hetzelfde jaar wordt in overleg met de stichting Maas-Rooijakkers, en op advies van Erfgoed Brabant, besloten dat "in de komende jaren de collectie Maas-Rooijakkers ingeperkt moet gaan worden. De reden daarvoor is dat het voor Museum 't Oude Slot onvoldoende inhoudelijke meerwaarde heeft om over de collectie in zijn totaliteit te beschikken." Gelijktijdig werd door de eigenaar, stichting Maas-Rooijakkers, en Erfgoed Brabant geconstateerd dat het beheer en behoud van deze collectie in zijn volledigheid voor de museumorganisatie eigenlijk een te zware opgave is."⁴

De geschatte omvang van de collectie bedroeg op dat moment ongeveer 13.000 objecten, in 17 verschillende deelcollecties, waarvan de deelcollectie Godsdienst 1425 – 1950 (5986 objecten) de grootste is, gevolgd door Samenleving 1450 – 1996 (1390 objecten en Voeding 1400 – 1975 (1061 objecten).⁵

Regelmatig werden er door de jaren heen voorwerpen aangeboden en aanvaard door het museum, zelfs heel incidenteel aangekocht. Tot zeker in 2009 had het museum niet de intentie om zelf een collectie op te bouwen, maar maakte alleen gebruik van de objecten uit de collectie Maas-Rooijakkers. In het geval van schenkingen werd verteld dat "voorwerpen die zij aanbieden niet worden opgenomen in de collectie van het museum, maar dat hun schenking wordt opgenomen in de collectie Maas-Rooijakkers".⁶

In de jaren daarna, tussen 2013 en 2017, werden delen van de collectie Maas-Rooijakkers teruggehaald door de eigenaar, na eerst aan het museum ter aankoop te zijn aangeboden. De museumdepots De Berkt en De Roskam werden ontruimd en alleen de zolders van de museumboerderij bleven in gebruik als depot. Het woonhuisgedeelte werd opnieuw ingericht met gevoel voor het verleden, waarbij stukken uit de collectie Maas-Rooijakkers werden ingezet in een passende context. Verder speelde de collectie mee als belangrijk onderdeel in de te ontwikkelen exposities met vooral "de verbinding tussen de historische gebruiksvoorwerpen met hedendaagse toegepaste kunst en design".⁷

³ Brief gemeente Veldhoven, d.d. 10 juni 2008

⁴ Strategisch beleidsplan 2012 – 2017, museum 't Oude Slot, samensteller A. Redegeld

⁵ MUSIP-rapportage, Erfgoed Brabant, 24-10-2009

⁶ Stand van zaken registratiesystemen, Hans Zoete & Monique van der Sanden, 19 augustus 2009

⁷ Strategisch beleidsplan 2012 – 2017, museum 't Oude Slot, samensteller A. Redegeld

De deelcollectie archeologische vondsten is eigendom van het Noord-Brabants museum en grotendeels opgeslagen in het depot van de Archeologische Dienst Gemeente Eindhoven. Het gaat om in totaal ruim 24.000 objecten, grotendeels scherven. Ze zijn opgegraven op het terrein van het museum. Hier stond ooit immers een van de oudste stenen huizen uit de omgeving, omgeven door gracht. In deze gracht, grenzend aan de keuken, is het overgrote deel van deze vondsten gedaan. In het museum zijn nog enkele schalen en kannen te zien, die geheel of gedeeltelijk uit de scherven gereconstrueerd konden worden.

2.1.2 Collectieomvang

De collectie Volksprenten bestaat uit ruim 1520 geregistreerde prenten, een aantal originele tekeningen en fotowerken, een tiental boekwerken, een spel en diverse objecten waaronder een printblok, welke zijn ondergebracht in een eigen depot.⁸

In de depots op de twee zolders van het museum en in de publieke ruimten bevinden zich nog enkele duizenden objecten. In 2019 moet duidelijk worden welke geregistreerde objecten nog aanwezig zijn en wat in de loop in der jaren is geretourneerd naar de stichting Maas-Rooijakkers.

Tenslotte beschikt het museum nog over een deelcollectie hedendaagse kunst, bestaande uit 11 kunstwerken die een aanvulling vormen op de thema's in de vaste opstelling. De werken zijn gemaakt door Wilma Linders, Marjolein Mandersloot, Karel Stomph, Jan Kalter, Danielle van Poppel en Marrie Bot.

2.3 Collectieprofiel en waardering

Voor de collectie Volksprenten is een collectieprofiel met bijbehorende waardering aan te geven. De volksprenten waren voornamelijk bedoeld voor eenvoudige mensen met een smalle beurs. Ze werden ook wel "oortjes" (een oortje was 2,5 cent) of centsprenten genoemd. De voorstellingen zijn voornamelijk uitgevoerd in houtsnede-techniek, waarbij de afbeelding in een houten drukblok is gesneden. Het is volkskunst, waarbij de boodschap voorop staat en het perspectief niet belangrijk is. Ze ontstaan in de middeleeuwen uit afbeeldingen van heiligen en in de loop van de 16^e eeuw komen er steeds meer prenten met afbeeldingen uit het alledaagse leven. In de 2^e helft van de 17^e eeuw brengen zo'n 200 drukkers en uitgevers centsprenten op de Nederlands markt. In de loop van de 19^e eeuw krijgen ze steeds meer een educatief karakter en komen er steeds meer prenten voor kinderen. In 1899 stopte de laatste drukker van de volksprenten (drukkerij Beersmans in Turnhout) en dit feit markeerde het einde van een oude volkskunst.

Deze collectie staat bekend als de in belangrijkheid derde openbare collectie volksprenten van Nederland en vormt de kerncollectie van Museum 't Oude Slot. De prentencollectie is dus zeker provincie overstijgend en onderscheidend voor het museum.

Voor het overgebleven deel van de collectie Maas-Rooijakkers, vooral Kempische gebruiksgoederen van begin vorige eeuw, is het lastiger om een profiel te definiëren en om hieraan een waardering te verbinden. "Vergelijkbare collecties en objecten zijn in ruimte

⁸ Koopcontract 28 mei 2008, getekend G.W.J. Rooijakkers en H.A.M.C Zoete, directeur museum 't Oude Slot.

mate in de omliggende streekmusea te vinden. In het verleden zijn de objecten vooral gebruikt als illustratie bij de verhalen die verteld worden via de prenten uit de collectie. In de praktijk blijken de omliggende musea zeer bereid om waar nodig objecten uit te lenen. De conclusie mag worden getrokken dat het niet noodzakelijk is om de collectie Maas-Rooijackers in beheer te houden om goede tentoonstellingen over het verleden te kunnen garanderen.”⁹

2.2 Collectievorming

Museum 't Oude Slot is een streekmuseum. “Het bestaansrecht van het museum ligt in de eigen buurt, in de eigen regio. Ambities op landelijk/internationaal niveau zijn, met uitzondering van de prentencollectie, is een brug te ver”¹⁰. Het DNA van Veldhoven zou in het museum zicht- en voelbaar moeten zijn, de “Veldhovense mens uit verleden en heden” moet herkenbaar worden gemaakt. Herkenbaar voor de bezoeker van buiten, de vele expats uit de omgeving maar zeker ook voor de inwoners van Veldhoven zelf. Museum 't Oude Slot wil zo draagvlak en (meer) relevantie krijgen; dat men het museum ziet als “ons” museum. Een collectie of depot hiervoor ontbreekt nog.

Het museum wil actief gaan bouwen aan de “collectie Veldhoven”. Actief gaan verzamelen en de plaatselijke samenleving de kans geven om objecten “veilig” weg te doen, een soort rituele depotfunctie. Wel met een selectie aan de poort maar zeker niet te streng. De eigenaar van de collectie Maas-Rooijackers, Gerard Rooijackers, schrijft hierover: “zo’n piepklein museum vervult een heel nuttige functie in zo’n samenleving: enerzijds als identiteitsfabriek en anderzijds als veilig depot voor spullen waar je vanaf wilt, maar waarvan je het niet over je hart kunt verkrijgen om ze weg te gooien.”¹¹

De collectie Veldhoven dus. Waar de kerncollectie Volksprenten vooral statisch zal blijken, zal de nieuwe collectie dynamisch zijn en blijven.

2.2.1 Verzamelen

In grote lijnen gaat het museum actief objecten verzamelen die een link hebben met de geschiedenis van Veldhoven en directe omgeving. Niet alleen objecten die met de locaties te maken hebben, maar ook markante personen. Het verhaal bij die objecten is belangrijk, uiteraard, maar eigenlijk geldt dit ook voor het hele proces van het verzamelen voor de collectie Veldhoven.

De Veldhovense erfgoed- en heemkunde instellingen (stichting Geheimen van Veldhoven, stichting Historisch Erfgoed Veldhoven, stichting Veldhoven-Dorp Historisch Bekeken en Zeelst Schrijft Geschiedenis) krijgen een belangrijke rol bij de opbouw van de nieuwe

⁹ Een blik op de toekomst voor 't Oude Slot, Annette Redegeld, 15-08-2017, mede gebaseerd op bedrijfsscan van bureau Berenschot.

¹⁰ ¹⁰ Een blik op de toekomst voor 't Oude Slot, Annette Redegeld, 15-08-2017, mede gebaseerd op bedrijfsscan van bureau Berenschot.

¹¹ Rituele depots, erfgoed en afval, Gerard Rooijackers, uitgave Historisch Centrum Overijssel

collectie. Ze beschikken over veel historische kennis maar mogelijk zelf ook nog over interessante objecten of weten deze te duiden.

Via social media en de traditionele lokale geprinte media gaat het museum de Veldhovenaren benaderen om eens op zolder, of in de schuur, te kijken. Er kunnen “erfgoedmiddagen” worden georganiseerd in het museum waar schenkingen kunnen worden aangeboden. Er kunnen koppelingen worden gemaakt met de viering van 100 jaar Veldhoven in 2021.

De basis voor de collectie Veldhoven kan gevormd worden door een selectie van objecten uit de collectie Maas-Rooijakkers. Het gaat dan om objecten die gerelateerd zijn aan Veldhoven, Meerveldhoven, Oerle, Zeelst of omliggende dorpen. Deze objecten dienen door het museum in eigendom te worden overgenomen voor 2025, het jaar waarin de langdurige bruikleen afloopt. In het registratiesysteem Adlib is hiervan al een eerste selectie gemaakt. Deze objecten zullen van de eigenaar worden aangekocht of zullen door schenking worden verkregen (dit kan worden geregeld via een jaarlijkse fiscale schenkingsregeling in het kader van de ANBI-status van het museum).

Wat gaan we zoeken voor de collectie Veldhoven?

Geschiedenis:

- Archeologische vondsten (dat kan heel divers zijn: van pijlpunten uit de Steentijd (omgeving Vlasrootven), tot objecten uit de grafheuvels bij Oerle, Toterfout en Halfmijl en overblijfselen uit de Romeinse tijd (Heers, omgeving Koningshof).
- Objecten uit de Middeleeuwen (heel divers ook, mogelijk vondsten Oerle, Zandoerle, d’ Ekker)
- Nieuwe Tijd tot de industriële ontwikkeling (16^e eeuw – 1870) (mogelijk documenten bij de Erfgoedinstellingen of lokale musea?)
- Industriële ontwikkeling (1870 – 1915), mogelijk objecten die te maken hebben met wevers, wasserijen, blekerijen, leerlooierijen, steenbakkerijen, sigarenmakerijen of schoenfabriekjes (bijvoorbeeld Sigarenfabrieken gebr. Bazelmans, NV Nederlandsche Steenfabriek De Koraal, Linnenfabrieken en Blekerij van Wed. J. van Nuenen & Zoon) (gereedschappen, reclameborden etc.).
- Na 1921, ontstaan van Veldhoven als gemeente. Oorlogstijd in Veldhoven, het bombardement van Zeelst van 17 september 1944. (Herinneringen aan de “oude” gemeente Oerle, Zeelst en Veldhoven).
- Stormachtige groei van na de oorlog. Ontstaan nieuwe wijken. Ondergang oude industrie en nieuwe werkgelegenheid bij DAF en Philips in Eindhoven. Ontstaan nieuwe industrie in Veldhoven (ASML). (Heel divers, van folders van de nieuwe huizen tot fabriekskleding)

Personen:

Cornelis Rijken (1861 – 1941)

Meester Rijken stond vanaf 1880 50 jaar voor de klas in Veldhoven. Actief als plaatselijk historicus en archeoloog (grafheuvels). Mogelijk een schrift of kledingstuk van hem?

Albertus van Hooff (1881 – 1951)

Eerste burgemeester van Veldhoven in 1921. Tijdens de oorlog ondergedoken in de pastorie van Knegsel. Na de oorlog zette hij in op woningbouw. Mogelijk is een hoge hoed of wandelstok van hem bewaard gebleven?

Cornelis Sleegers (1919 – 1965)

Nederlands militair in de Tweede Wereldoorlog en onderscheiden met de Militaire Willemsorde (hoogste dapperheidsonderscheiding) voor zijn acties in de meidagen van 1940. Zijn onderscheiding wordt nu bewaard in het oorlogsmuseum in Hooge Mierde.

Johannes Borghouts (1910 – 1968)

Verzetsheld uit de Tweede Wereldoorlog, schuilnaam Peter Zuid, Het voormalig Duits militair kamp Zeelst (horend bij het vliegveld Eindhoven) werd na de oorlog omgedoopt tot “Peter Zuid Kamp”, nu woonwijk Borghoutspark. Mogelijk is een afgietsel van zijn borstbeeld bewaard gebleven?

Jack Mikkers (1968)

Tussen 2007 en 2017 was hij een bekende burgemeester van Veldhoven. Mogelijk zijn blauwe bril voor de collectie? (In de Veldhovense Revue van 2016 wordt naar hem verwezen als die “kale met die blauwe bril” door zijn echtgenote Astrid)

2.2.2 Selecteren en afstoten

Samen met de eigenaar van de collectie Maas-Rooijakkers zullen passende objecten voor de collectie Veldhoven worden geselecteerd. Uiteraard komen objecten met een directe relatie met Veldhoven of omliggende kerkdorpen hiervoor als eerste in aanmerking. In de periode 2018 – 2024 zullen deze objecten in eigendom van het museum overgaan, alles in goed overleg, door aankoop of fiscale schenkingsregeling.

In 2025 zal de bruikleen van de collectie Maas-Rooijakkers eindigen. Alle objecten die niet voor overname door het museum in aanmerkingen komen, zullen worden teruggegeven aan de eigenaar, zoveel mogelijk al voor 2025. Uiteraard zal dit gefaseerd dienen te gebeuren en in nauw overleg met de eigenaar van de collectie Maas-Rooijakkers.

Van een feitelijke museale afstoting volgens de geldende LAMO (Leidraad Afstoting Museale Objecten) zal dus geen sprake zijn. Wel van een beëindiging van een langdurige bruikleen, gefaseerd en in overleg.

2.3 Behoud en beheer

De deelcollectie Volksprenten wordt bewaard op de zolder van het Koetshuis. De objecten uit de collectie Maas-Rooijakkers hebben een plaats gekregen op de twee zolders van het museumgebouw zelf. In de loop der jaren blijken standplaatsen niet meer juist en zijn de depots “vervuild” door de opslag van expositiematerialen en (verouderde) bedrijfsmiddelen.

Grondig opruimen en collectie duidelijk scheiden van andere zaken lijken de twee eerste prioriteiten die op korte termijn (voor maart 2019) kunnen worden uitgevoerd. Met name de zolder van het Koetshuis moet een toegankelijke “schatkamer” worden voor de bijzondere collectie Volksprenten. Toegankelijk voor conservator en medewerkers voor gebruik voor exposities maar zeker ook voor kunstenaars, belangstellenden en onderzoekers.

2.3.1 Preventieve conservering

Een zolder van een museumgebouw is natuurlijk geen ideale ruimte voor een museaal depot. Met het vrijkomen van ruimte (door teruggave van delen van de collectie Maas-Rooijakkers) en het opruimen van andere zaken, zou een box-in-box systeem kunnen worden aangebracht, waardoor (een constante) temperatuur en relatieve luchtvochtigheid in de hand kunnen worden gehouden. De toegankelijkheid van de zolder en het depot zou sterk kunnen worden verbeterd (nu een kleine vlizotrap) door het aanbrengen van een “brug”, vanaf de Hooizolder (eigenlijk een vide boven het museumcafé) naar een dubbele deur die toegang geeft tot de zolder en niet wordt gebruikt. Uiteraard vergt dit een bouwkundige aanpassing en investering maar met een goed projectplan zou hiervoor financiering kunnen worden gezocht en gevonden.

Momenteel worden temperatuur-, luchtvochtigheids- en lichtwaarden slechts ad-hoc gemeten en niet structureel bijgehouden. Dit zal in 2019 in een plan worden vastgelegd.

2.3.2 Actieve conservering en restauratie

Voor actieve conservering en restauratie bestaan nog geen plannen, hoewel hierover al wel opmerkingen zijn gemaakt bij de overname van de collectie Volksprenten in 2008. Samen met een deskundige dient hiervoor een inventarisatie te worden gemaakt. Mogelijk kan de voormalige eigenaar en deskundige hierbij nog een rol spelen.

2.3.3 Veiligheidszorg

Er bestaat geen actueel calamiteitenplan, gericht op de collectie. Wel participeert het museum in het preventienetwerk regio Eindhoven, een steunfunctie van Erfgoed Brabant, opgezet in 2010. Twee medewerkers hebben in die periode de training tot collectiehulpverlener gevolgd.

2.4 Collectieregistratie en documentatie

De deelcollectie Volksprenten is geregistreerd en gedigitaliseerd. Voor de collectie Maas-Rooijakkers is de situatie onduidelijk. Op zich is de collectie redelijk uitgebreid beschreven, onder andere in een nog aanwezig kaartsysteem van de eigenaar. De standplaatsen zijn in de loop der jaren veranderd en niet meer bijgehouden. Het is ook niet altijd duidelijk of door de eigenaar teruggelaten objecten zijn verwerkt in het systeem. Alle in de depots aanwezige objecten zullen handmatig moeten worden gecontroleerd. Doordat slechts een selectie van objecten van de collectie Maas-Rooijakkers door het museum zullen worden overgenomen, zullen alleen deze objecten (opnieuw) worden geregistreerd. Objecten die teruggaan naar de eigenaar hoeven niet door het museum te worden gecontroleerd of geregistreerd.

2.4.1 Registratie

De collectie Maas-Rooijakkers was beschreven volgens een handmatig kaartensysteem. Daarna is dit grotendeels ingevoerd in het digitale systeem Filemaker Pro. Vanaf 2009 schakelde het museum over op het in de museumwereld bekende ADLIB Basis, waarin in ieder geval de basisgegevens zijn vastgelegd. Verder maakte het museum gebruik van een schenkingenregister.

2.4.2 Documentatie

De collectie Maas-Rooijakkers, met name de prentencollectie, is uitvoerig gedocumenteerd. Er is een uitgebreide gespecialiseerde bibliotheek die deel uit gaat maken van de schenkingsregeling die met de eigenaar zal worden afgesproken. Hiermee wil het museum uitgroeien tot het kenniscentrum van populaire beeldcultuur.

2.5 Gebruik van de collectie

De collectie zal worden ingezet voor presentaties, educatieve doeleinden en onderzoek. Met name de deelcollectie Volksprenten vormde al in het recente verleden het inhoudelijk uitgangspunt voor exposities. De objecten uit de collectie Maas-Rooijakkers waren hieraan ondersteunend. Deze lijn zal ook de toekomst worden voortgezet, waarbij dan voor de ondersteunende rol zal worden geput uit de collectie Veldhoven.

Bijzonder is ook de kunstsociëteit “In den Witten Handschoen”, opgericht begin 2018, die enthousiast gebruik maakt van de deelcollectie Volksprenten: “de sociëteit heeft als doel zich op eigen wijze en hedendaags te verhouden tot de historische collectie, deze te ontsluiten en tegelijkertijd een serieus podium te worden voor moderne hedendaagse kunst”¹². Zestien kunstenaars laten zich inspireren door de oude prenten voor eigen werk, dat getoond wordt in exposities in en om het museum.

2.5.1 Onderzoek en educatie

Het beheer van de deelcollectie Volksprenten is in deskundige handen. De conservator en twee vrijwillige medewerkers nemen deel aan het landelijk overleg voor beheerders van prentencollecties (waarbij contacten met de Koninklijke Bibliotheek in Den Haag en het Openluchtmuseum in Arnhem). Eigen onderzoek en het uitbreiden van deskundigheid wordt verkregen door het volgen van specialistische cursussen en workshops, zoals onder bijvoorbeeld “het determineren van historische, grafische en fotomechanische technieken” bij de Universiteit Leiden, die de conservator en medewerkers in oktober 2018 volgen.

De collectie Volks- of centsprenten geeft een goed beeld van zaken waar de Nederlandse bevolking de afgelopen eeuwen in geïnteresseerd was. Dat maakt ze tot een onschatbare bron voor iedereen die interesse heeft in de geschiedenis van Nederland. De prenten kunnen dienen als bron voor velerlei onderzoek: naar tekst en taal, naar het dagelijks leven van onze voorouders, naar (verdwenen) ambachten en beroepen, naar vervoer en mode en

¹² Pamflet in expositie “Over Volksprenten en Actuele Beeldtaal”, Jan Dams 2018

naar pedagogische opvattingen en rolpatronen. Ook de illustratietechnieken en de verspreiding kunnen onderwerp van studie zijn.

2.5.2 Presentatie

Op dit moment, oktober 2018, beschikt het museum niet over een permanente expositie, behalve een zeer beperkte selectie volksprenten in het Prentenkabinet. De objecten uit de collectie worden nu voornamelijk ingezet bij tijdelijke exposities (drie tot vier per jaar), veelal in combinatie met moderne kunst. In de komende beleidsperiode zal er gezocht worden naar meer permanente mogelijkheden binnen de kleine expositieruimten van het museum. Zo kan de “trouwzaal” meer worden aangekleed met objecten die een rekwisietenstatus hebben of die veilig kunnen worden opgesteld.

2.5.3 Bruikleenverkeer

Voor wat betreft bruikleenverkeer zijn de eerste gesprekken gevoerd met Museum Eindhoven over intensivering hiervan vanuit Eindhoven. Het is niet bedoeling dat wij gaan verzamelen wat we bij de collega’s kunnen lenen voor tijdelijke exposities.

Voor het bruikleenverkeer conformeren wij ons aan “Slimmer Lenen”, uitgangspunten bruikleenverkeer binnen Nederland (Museumvereniging 2016) en “Bruikleenverkeer”, begeleidend onderzoek beperkt verzekeren (Museumvereniging, 2018).

3 Samenvatting en actiepunten

Museum 't Oude Slot startte in 1967 als gemeentemuseum van Veldhoven. In 1998 werd het museum verzelfstandigd en ging het beheer over naar Stichting Museum 't Oude Slot, met als doel het bijeenbrengen, beheren, conserveren en exposeren van historische voorwerpen, waarbij de nadruk ligt op voorwerpen uit de regio De Kempen, alsmede het bijeenbrengen, beheren, conserveren en exposeren van werken op het gebied van de beeldende kunsten. Het museum beschikt over een grote collectie volksprenten (in 2008 aangekocht met subsidie van de Gemeente Veldhoven), een bruikleencollectie van stichting Maas-Rooijakkers en een bescheiden collectie archeologische vondsten. De prentencollectie staat bekend als de in belangrijkheid derde openbare collectie volksprenten van Nederland en vormt de kerncollectie van het museum.

Het museum zet de collectie die zij in het bezit heeft in voor presentaties, educatieve doeleinden en onderzoek. Daarnaast gebruikt Kunstsociëteit "In den Witten Handschoen" de deelcollectie Volksprenten ter inspiratie van exposities, om de link te leggen tussen hedendaagse kunst en om de historische collectie een podium te geven.

Het museum wil vanaf 2019 actief bouwen aan "collectie Veldhoven" en daarvoor objecten verzamelen die een link hebben met de geschiedenis van Veldhoven en de directe omgeving. Hierin krijgen Veldhovense Heemkunde-verenigingen een belangrijke rol. Samen met de eigenaar van de collectie Maas-Rooijakkers, Gerard Rooijakkers, zal er een selectie worden gemaakt, waarbij objecten met een directe relatie met Veldhoven in eigendom gaan van het museum. De rest gaat terug naar de bruikleengever.

De registratie van de collectie Maas-Rooijakkers vindt plaats via het systeem ADLIB Basis, waarin de basisgegevens zijn vastgelegd. Een uitgebreide gespecialiseerde bibliotheek gaat deel uitmaken van de schenkingsregeling, waarmee het museum wil uitgroeien tot het kenniscentrum van populaire beeldcultuur.

Doordat objecten worden teruggegeven naar de bruikleengever komt er meer ruimte vrij waarmee een box-in-box systeem op de zolder zal worden aangebracht, waardoor (een constante) temperatuur en relatieve luchtvochtigheid in de hand worden gehouden. De toegankelijkheid van het depot zal worden verbeterd met het aanbrengen van een "brug" vanaf de Hooizolder (een vide boven het museumcafé). Er zijn nog geen plannen voor actieve conservering en restauratie. Qua veiligheidszorg is er een actueel calamiteitenplan, naast de participatie met het preventienetwerk regio Eindhoven, een steunfunctie van Erfgoed Brabant.

Exposities bij het museum vinden drie tot vier keer per jaar plaats. Er zal de komende beleidsperiode gezocht worden naar meer permanentie mogelijkheden binnen de kleine expositieruimten van het museum. Qua bruikleenverkeer wordt er gekeken naar een samenwerking met Museum Eindhoven.

Verder is er ook een samenwerking met de plaatselijke cultuurinstellingen: theater de Schalm, muziekschool Art4U en Bibliotheek Veldhoven. Daarnaast zijn er ook collegiale contacten met verschillende musea in Noord-Brabant.

Actiepunten.

Wat	Wanneer
Actief bouwen aan "Collectie Veldhoven" d.m.v. het actief verzamelen van objecten die een link hebben met de geschiedenis van Veldhoven.	2020
Het selecteren van passende objecten voor de collectie met de bruikleengever	2019-2020
Het aanbrengen van een box-in-box systeem op het depot (om de temperatuur en luchtvochtigheid in de hand te houden).	2021-2022
Het aanbrengen van een 'brug' tussen de Hooizolder (een vide boven het museumcafé) naar een dubbele deur die toegang tot het depot geeft.	2021-2022
Inventarisatie maken met een deskundige voor plannen m.b.t. eventuele actieve conservering en restauratie.	2020
Handmatig controleren van alle standplaatsen van de objecten die het museum behoudt in depots	2019
Controleren van de in het depot aanwezige objecten van collectie Maas-Rooijakkers en de door het museum overgenomen objecten van collectie Maas-Rooijakkers, eventueel opnieuw, registeren.	2019
Gebruik van objecten ter verdere aankleding van het museum, zoals de "trouwzaal".	2019